చ. గురు కరుణాకటాక్షమునకుం దగి నేర్చినయట్టిరీతి నేఁ
బరమతపోనిధానులును బ్రహ్మసమానులు నైనమీకు మీ
కరుణనుగోరి చెప్పితిని గాని ఘనుండ నటంచుఁ గాదు నే
నరుదుగఁబల్కు నీచరితమందునఁ దప్పులయేని సైఁపుడీ. ౧౫౨.

మ. అని వాక్రుచ్చిన రోమహర్షణి మునుల్ హర్షంబునంగాంచి పెం
పునఁ బీతాంబర కుండలాదులిడి సంపూజించి పంపంగ నా
ఘనుఁ డత్యంత కుతూహల ప్రథితహృత్కంజాతుఁడై తీర్థపా
ధునిఁ జిత్తంబున నెంచుచుం జనియెఁ దోడ్తోఁ దీర్థయాత్రారతిన్. ౧౫౩.

క. స్కాందపురాణాంతర్గత, మిందుకళాధరుఁడు గౌరి కెఱిఁగించిన యీ
చందముఁ జదివిన వినినన్, సందేహము లేదు సర్వసౌఖ్యములబ్బున్. ౧౫౪.

శా. గ్రావోర్వీభమృగాంకసంఖ్యశకమౌగన్ మన్మథాబ్దంబునం
దావిశ్వేశ్వరుసత్కృపాప్తిశరదృత్వంతర్భవాష్టాంబులం
దేవేళం బరికించి కృష్ణకవిరాజిశ్కా కృతిపి చక్రమం
బావిర్భూర్కముగాఁదగన్ సలిపె నౌరా! నాగనీ గ్రంథమున్. ౧౫౫.

ఆశ్వాసాంతము.

మ. ప్రతిమాతీతవిసర్జనాంచితుఁడు సుబ్బాయుం డతండిచ్చు పెం
పుతగ న్నాకొక మేల్కుటుంబభరణంబుం జేయఁగాఁ జాలు శా
శ్వతభూదానమొసంగి సత్కృతి నిజైశ్వర్యం బవార్యంబు గా
క్షితిఁ జేయింపఁగఁ జేసి నీకొసఁగితిం జేకొమ్ము లోకేశ్వరా. ౧౫౬.

క. చందునకునూలుపోఁగను, చందంబున భక్తి నీకొసంగిన దీనిన్
డెందమున నెంచికొని పెం, పొందఁగ మముఁ బ్రోచియేలు మోహనవేశా. ౧౫౭.

మాలిని. నిరుపమగుణకోశా * నిత్యసత్యప్రకాశా
వరసురకలనాశా * వాసుదేవాద్యధీశా
పరిహృతభవపాశా * పాలితాశ్రితయదేశా
నరసహృదయవేశా * సర్వలోకేశ్వరేశా. ౧౫౮.

గద్యము. ఇది శ్రీమదధునాతనోభయకవిమిత్ర, వేంకటయజ్వాగ్రపుత్త్రి, సమారాధిత విబుధరాజశ్రీపాద, కృష్ణమూర్తికవిరాజప్రణీతంబైన కావేరీచరిత్రంబను మహాపురాణంబునందు సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము.

Sree Kalavati Series No. 3.

కీర్తికాంతాస్వయంవరము.

[illegible] శ్రీ [illegible] గోపాలరాయకవి ప్రణీతము.

—§0§—

శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారిచే

ప్రకటితము.

రాజమహేంద్రవరము.

శ్రీకళావతీ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము.

వెల 4 అణాలు.

1900

పీఠిక.

"కీర్తికాంతా స్వయంవరము" అను నీ చిన్ని పొత్తము, గోదావరీ మండలమునందలి నరసాపురము కడనున్న గుడిమెళ్లలంక గ్రామవాసులు శ్రీమాన్ ఇయ్యాణ్ణి అనంతపద్మనాభ దేశికాచార్యులవారు, రాజమహేంద్రవరమునందున్న మాకళావతీ కార్యస్థానమునకు విచ్చేసి, పురాతనప్రబంధ ప్రకటనాయత్త చిత్తులమగు మాకగపఱచి, "ఈ గ్రంథరత్నమున్ మీ కళావతీ కంఠాభరణంబుగాఁ జేసికొనుం" డని యొసంగిరి. మేము వందనపూర్వకముగాఁ గైకొని దీని నామూలాగ్రముగఁ బఠించి, ఇట్టిచక్కని గ్రంథము మన కళావతిం బ్రచురించు భాగ్యంబు గలిగెఁగా యని పరమానందంబు బొంది యిట్లుపక్రమించితిమి.

ఇది మహీశూరపుర (మైసూర్) సంస్థానాధీశ్వరుండు శ్రీచామరాజాత్మజుండు శ్రీకృష్ణమహారాజుగారి పరమౌన్నత్యముం దెలుపు నుత్తమగ్రంథము. దీనిని తదాస్థాన కవీశ్వరులెవ్వరో రచియించియుండవచ్చును గాని గ్రంథకర్త నామమిందెచ్చటనుం గానరామి నిశ్చయించి వ్రాయుటకు వీలుపడదయ్యె. గద్యమునం జూడరాదా, యన నది మాకు లభించిన ప్రతిలో వ్రాయఁబడియుండలేదు. మేము మైసూరి గ్రంథవిషయమరయఁ గొందఱికి జాబులు వ్రాసితిమి కాని, కారణమేమో ప్రత్యుత్తర మొక్కఁడేనియు లేదు, గ్రంథతత్త్వమంతయుం దెలియునంతవఱకు ముద్రింపకూరకుండుమో యన గ్రంథస్వారస్యంబునం గల చాపలంబునం బ్రచోదితులమై వేగిరించితిమని వేరఁ జెప్పికొనవలయునా?

ఇందలికథ మనోహరమైనది.—త్యాగుఁడను రాజునకు సాహసలక్ష్మియను భార్యకలదు వారిద్దఱు సంతానకాంక్ష హిమవంతంబునకుం బోయి తపం బొనరించునపుడు గౌరిప్రత్యక్షంబై వరం బొసంగె. అంతవారికిఁ గొంతకాలంబునకుఁ గృపయుం గీర్తియు నను నిద్దఱు కొమార్తెలుపుట్టి దినదిన ప్రవర్ధమానలై యౌవన ప్రాదుర్భావసమయంబునఁ దండ్రియనుమతి స్వయంవరంబునం బెండ్లియాడం దలంచి కూడినరాజలోకంబులో లోకంబులలేనితమ యోగ్యతులకొడంబడని యెల్ల రాజుల నొల్లక, మహీశూర పురీశ్వరుండగు చామరాజకృష్ణ భూపాలుని వరియించి వివాహము చేసికొనుట లోనగునది చక్కఁగ వర్ణింపఁబడి యున్నయది.

శ్రీ

కీర్తికాంతాస్వయంవరము

శా. శ్రీమచ్చంద్రకళావతంస, త్రిజగత్సింహాసనాసీన తే
జోమూర్తి, త్రితయాదికారణము, సంశుద్ధాత్మ, లోకైకసం
స్థానమూలంబు, త్రయీస్వరూపిణియు నౌచాముండికాదేవి, తాఁ
బ్రేమం బ్రోచుతఁ జామరాజతనయుం గృష్ణరాజాగ్రణిన్.

సీ. కంటికిత్తునకు మొక్కలిరక్కసులు కాపురంబున్న యూళ్లు పారంబోసంగి
కలజగంబులఁ గాల్పఁ గడఁగినచేఁదు నేరటిపాదుజాల్కఁ జేర్చిని మెసంగి
జడలలో మినువాఁక చలువపాగామీఁద పాపజాబిలితురా పాదుకొలిపి
పాపయొమ్మలకుఁ దోడ్పాటుగాఁ బెక్కండ్రు నలువలతలల పేరులను దాల్చి-
మిత్తిఁదల మొత్తి సామేనసత్తి హత్తి
బుత్తిముత్తల నీ సిడంబెత్తినట్టి
గిత్తతత్తడి మేటిరాహుత్తు ప్రోచుఁ
గాతఁ గృతిపతి శ్రీకృష్ణభూతలేంద్రు.

చ. సిరి యెదఁ గుల్కఁ బాల్కడలి శేషునిపైఁ బవళించి వేదముల్
పరమమునుల్ సురల్ వొగడ భక్తులపాలిఁటి కొంగుముల్లైయై
పరఁగు సరోజనాభుఁడు కృపారస మొలుంచ్యాంశ సంభవున్
సిరులనొసంగి ప్రోవుతఁ బ్రసిద్ధయశోనిధిఁ గృష్ణభూవరున్.

చ భువనములన్ సృజింపఁగను బ్రోవఁగఁ ద్రుంపఁగఁ జాలుహంసతా
ర్క్ష్యవృషభరాజవాహులకు సాగిలిమ్రొక్కెడి సంస్కృతాంధ్రస
త్కవుల నుతించి కాకవులఁ గాదనియొక్క యపూర్వకావ్యముం
గవిజనచిత్తరంజకముగా నొనరించెద నేర్పు పెంపునన్.

తే. ఆర్యతోఁ గూడి యొక్కనాఁ డష్టమూర్తి
రాజతనగరంబుపై రత్నపీఠిఁ

ప్రమథగణములు శ్రుతులు తాపసులు సురలు
బలసి సేవింపఁగా నిండుకొలువుదీరె. ౫.

సీ. కాళీ శుభాపాంగ పాళీసుధాంభోధి కేళీవిహార మరాళ విభుఁడు
హాలాహలాభీల ఫాలాక్షి నిష్పన్న కీలావహిం ధనికృతమదనుఁడు
సారంగధరకళా సారంగవరడింభ సారంగ ప్రైతేయ చర్మధరుఁడు
స్వారాధనాగత స్వారాట్సరోజభూ నారాయణాదినానామనుండు,
చారుమేరు శరాసనధారి త్రిపుర
హారి సాధుజనానంద కారి భక్త
మానసవిహారి యామ్నాయ మార్గచారి
శంకరుఁడు నిండుకొలువున్న సమయమునను. ౬.

తే. తుహినగిరికన్య గౌరీవధూటి మగని
వదనకమలంబుపైఁ దనవాలుచూపు
లళుల రీతినిముసరంగ నరసియిటులు
పలికెనంజలి యొనరించి భక్తి మీఱ. ౭.

ఉ. దేవ, మహానుభావ, జగతీత్రయనాథ, భుజంగభూష, గం
గావర, చంద్రచూడ, శితికంఠ, యజాచ్యుత ముఖ్యదేవసం
సేవిత, కాలకాల, మృదుశీల, మహేశ్వర, ఫాలనేత్రభూ
పావక, దగ్ధదర్పక, కృపాపర, శంకర, విష్ణువల్లభా. ౮.

తే. ఆదిమధ్యాంతశూన్య, దేవా, మూర్తి నిజ
సవసవగ వింటి మున్ను నా ...
గీర్తి కాంతాస్వయంకీర్తి నాగ
నెవ్వతెయొ? దానితలిదండ్రులెవ్వరొకొ? ౯.

క. ఎవ్వని వరియించెనో యా । జవ్వని, పూర్ణేందువదన, చంద్రివతంసా,
యవ్విధము వినఁగ నామన । ముఱ్విళులూరెడు నన్ను యొసఁగుమి నాడుక్. ౧౦

వ. దేవా, తదుదంతంబు సవిశేషంబుగ నీవలన వినంగోరెద దెలుపవేయని ప్రార్థించిన నందిగంధర్వుం డమందానంద కందళిత హృదయారవిందుఁడై, గిరినందనం గాంచి యిట్లనియె. ౧౧.

గీ. అలకింపుము శర్వాణి, యరుణపాణి,
ముక్తినిశ్రేణి, మకరందపూరవాణి,
సైకతశ్రోణి, హైమాగ్రజానిరాణి,
తెలిపెదను నీకు నక్కథఁ దెలివిడిగను ౧౨.

వ. సావధానచిత్తమున నాకర్ణింపుమని యిట్లని చెప్పందొడంగె. ౧౩.

చ. కలఁడొక రాజు, త్యాగుఁడనఁగా భువిఁబుట్టిన నాఁట గోలెఁ గే
వలము జనానురంజకత వర్ధిలి, లోకహిత ప్రవర్తన
న్వెలుఁగుచు నెల్లరుం దనను మేలన, సాహసలక్ష్మి నాఁగ ను
త్పలదళనేత్ర, సత్కులజఁ బాణిగృహీతఁగఁ బ్రీతిఁ గైకొనెన్. ౧౪.

ఉ. సాహసలక్ష్మి, త్యాగుకనుసన్న మెలంగుచు నిత్యపూరతో
త్సాహముఁ గల్గఁజేయుచు, వశంవదగా నొనరించె, వారును
దాహము నాఁటనుండి యెడఁబాయని కూర్మి రమింపుచుండిర
త్యాహిత పుత్రలాభకృతహర్షసముత్సుకమానసాబ్జులై. ౧౫.

క. చిరకాలము త్యాగుండా । తరళాయత నయనతోడ దర్పక కేళీ
పరతంత్రత విహరించెను । సరసీరుహ పత్రనేత్ర, సంతతి లేమిన్. ౧౬

ఉ. సంతతి లేమి త్యాగుఁడును సాహసలక్ష్మియుఁ బెక్కువర్షముల్
చింతిలి, యేమి సేయుదు మిసీ యనపత్యుల మన్నిరోత, జ
న్మాంతరమందు మనన్ జగన్మెతిమి పుత్రులుగల్గు భాగ్యమీ
వంతలఁ గూరనేటికి; తపంబొనరింతమటంచు నెంతయున్. ౧౭.

గీ. తలఁచి, సర్వస్వమగ్రజన్ములకు నొసఁగి,
తపమునొనరించి దాన సంతతినిఁ బడయు
కాంతను, తుషారగిరిప్రాంతఁ గానఁ గోనఁ
జేరి రాదంపతులు శుభశీలురగుచు. ౧౮

చ. హిమగిరి చెంత, మున్ను జగదీశ్వరు శంకరుఁ గౌండ్లియాడు డెం
దమునను శైలకన్యకవ్రతంబు లొనర్చిన యట్టిపావనా
శ్రమమును జేరి, త్యాగుఁడును సాహసలక్ష్మియు నిశ్చలాత్మతన్
దమమును శాంతిఁబూని, యతిదారుణమౌ తపమాచరింపఁగన్. ౧౯.

క. వారలభాగ్యవశంబున । నారీమణి, గౌరియొక్క నాఁడు మగనిచేఁ
గూరిమి తలిదండ్రులఁగను । గోరికబొడముటను సెలవుఁగొని పఱతెంచెన్. ౨౦

క. జననీజనకులఁ జూఁచెదు । మనమున శర్వాణి మంచుమలకుఁ జెలులతోఁ
జనుదెంచి యొక్క నాఁడా । వనమున విహరించువేడ్కఁ బఱతెంచెఁ దగన్. ౨౧

వ. వచ్చి, యయ్యాశ్రమంబు దరియంజేరి. ౨౨

సీ. ఇదికదా తొల్లి నే నీశ్వరారాధన సలిపినపావనాశ్రమతలంబు!
ఇవికదా మనము మున్నీశుని పూజకై విరులుగోయుచునుండు వృక్షతతులు!
ఇవికదా మనతోడ నెనసి నర్తించిన చమరీగవయకృష్ణసారకములు!
ఇదికదా త్రిషవణం బేనాచరించెదు నమలమైనట్టి పద్మాకరంబు!
ఇదికదా యీశ్వరుండు నాయెడను కరుణ
నించి సాక్షాత్కరించిన నెలవటంచుఁ,
జెలిమికత్తెలతోడుతఁ జెప్పికొనుచు,
వచ్చెఁ బద్మాకరముఁ జేర వారిజాక్షి.- ౨౩

క. చనుదెంచి, యందు మజ్జన, మొనరించెడు సాహసాఖ్యు నుత్పలగంధిన్
గని, విస్మితమానసయై, కనికరమున నిటులు శైలకన్యక బలికెన్. ౨౪

ఉ. ఎవ్వతెవీవు సారసదళేక్షణ, దారుణమైన కానలోఁ
నివ్విధి నొంటిఁ గ్రుమ్మరెద వేటికి? నెయ్యఁపుటల్కఁ బూనియా
పువ్విలుకానిఁ బాయురతి పోలికఁ దోఁచెద వేమిగోరియో
జవ్వని, యవ్వనింతపము సల్పెదు నిక్కము దెల్పు, నావుఁడున్.- ౨౫

సీ. సాహసలక్ష్మి యీచందానఁ దన నేమమారయుచున్న యా యార్యఁ గాంచి
తనమది లోకమాతగ నెంచి, భక్తివినమ్రయై, సాఁగి వందన మొనర్చి
హర్షగద్గదిక నిట్లనియె నంజలియొగ్గి, తల్లి, నీకరుణనే ధన్యనైతి
జగదీశ్వరిని నీవు సాక్షాత్కరించుట ఫలియించె నాదు తపంబు నేఁడు-
త్యాగుఁడను రాజునకుఁ గళత్రంబు నేను
దంపతుల మనపత్యతఁ దపముసేయు
చున్నవారము దేవి, యీ యుగ్రవనినిఁ
దపము సిద్ధించె మేలుచేఁ దవిలె మాకు!- ౨౬

ఉ- ఇంకఁదపంబు సాలుజగదీశ్వరి, నిన్నుఁగనంగఁగల్గెని
శ్శంకఁద్వదీయ పాదపరిచర్య యొనర్చుచునుండు నంచునా
పంకరుహాక్షి గౌరి పదపద్మములంబడి సంప్రహృష్టరో
మాంకురయై, ప్రమోదనయనాంబువులం గడిగెం దదంఘ్రులన్, ౨౭

వ. మఱియుఁబునః పునః ప్రణామంబులాచరించుచు, దేవీ, నీవాదిమధ్యాంత శూన్యవు, పరంజ్యోతిస్స్వరూపిణివి, ఆదిశక్తివి, చరాచరాత్మకం బగులోకం బశేషంబునీవలన స్పజింపంబడి, నీచేరక్షింపంబడుచు నీయందు లయంబగు. సృష్టిస్థితి సంహారకర్తలగు త్రిమూర్తులకు మూలకారణంబవు, చండముండ సంహారిణీ, చాముండీ, చండికా, హైమవతీ, దాక్షాయణీ, కాళీ, శివాది నానానామరూపంబులం బ్రవర్తిల్లుచు, విహరింపుచుందువు. నాపుణ్య విశేషంబున నన్ను ధన్యంజేయుతలంపున నిచ్చటికి విచ్చేసితివని, కరకమలంబులు మొగిడ్చి, నిలిచియున్న సమయంబున. ౨౮

గీ. ఆర్య, కనుఁగొంచి, యాసాహసాఖ్యఁజూచి,
తపముసాలించి, పొందుమీ తావుఁజేర
మెచ్చితిని నీదుభక్తికి, మేలుగల్గు
నింకమీకని పల్కి_యదృశ్యయయ్యె. ౨౯

ఉ. ఆగతిగౌరిచేవరము నందిన సాహసలక్ష్మినాథునిం
ద్యాగునిఁ జేరవచ్చి, ప్రమదంబునసాంజలియై, వినీతయై
సాఁగిలిమ్రొక్కి_, పార్వతి యొసంగినయట్టి వరంబుఁ దెల్పినన్
రాగముమీఱఁగాఁ దనపురంబున కాతఁడుజాయతోఁజనెన్. 30

గీ. పావనంబున సాహసశ్రీకినంత
మాలునిలిచెను ద్యాగభూపాలుఁడలర
నెలలుతొమ్మిదగనిండ నన్నీరజాక్షి
సూఁతులనుగాంచె నిరుపురగోర్కి_దీర. 3౧

సీ. అనుకంపయు నిడు కన్యకవారిలోఁబెద్ద, వరగుణరూప లావణ్యశీల
నవనీతమునఁ జేసె నాథాత్రఁయదియుగా దాపాదమస్తకం బమృతమయమొ
యునజగత్ప్రియంజన యైయొప్పె రెండవకూఁతురుకీర్తి నామము మిగిలెఁ
దనుకాంతిపిలిమిముక్తాహార శారదాతారకా రోచియై తల్లిదండ్రు.

ఉల్లములఁ బొంగనంత నాయుత్పలాక్షు
లొయ్యనొయ్యన శైశవంబుజ్జగించి,
నెమ్మియౌవనదశ, తమ్మునిక్కి చూడ,
వృద్ధిఁబొందిరి బాలేందు రేఖలట్లు. ౩౨

ఉ. శైశవముజ్జగించి యల చంద్రముఖుల్ నవయౌవనామృత
ప్రాశనఁ జేసినంతఁగను పట్టెను శిబ్బెము మేనులం, గళా
వేశముఁ గల్గె మోములు, నవీనవిలాసము జగ్గునిగ్గుల
భ్యాశముఁ బేరెఁ జూపరుల కద్భుతమావహిలంగనయ్యెడన్. ౩౩

చ. కనలదొకప్పుడున్, విరసగా దొకనాఁటికి నేని, ధూర్త్తవ
ర్త్తనమనరాదు, పల్కులసుధారస ముప్పతిలంగఁబల్కుఁ, జూ
పునవెడఁ జల్లుఁ జేర్మి, వినఁబోదు దురుక్తుల, బీదసాదలన్
గనిన వహించుజాలి, యనుకంప, గుణంబులకుప్ప యేమనన్. ౩౪

సీ. ఆటలాడెదనన్న నవనీతలంబెంత, చొకళింతు నటన్న జలధు లెంత,
కుప్పళించెదనన్నఁ గుల భూధరము లెంత, పఱచెదనన్న భూవలయ మెంత,
శోధించెదనటన్న సురవిష్టపంబెంత, నిక్కిచూతునటన్న నింగి యెంత,
అరసెదనన్న బ్రహ్మాండ భాండంబెంత, తిరిగివచ్చెదనన్న దిక్కు లెంత,
యనుచు యౌవన కృతగర్వ మతిశయిల్లఁ
దన్నువరియించు రాజగోత్రాత్రితలమున
లేడటంచును, నెవ్వారి లెక్కగొనక,
నమరె నత్తఱిఁ గీర్తికన్యాలలామ. ౩౫

వ. ఇట్లు దినదిన ప్రవర్ధమాన యౌవనలై, పెండిలికిం బట్టులైయున్న యనుకంపాకీర్తి సంజ్ఞలందనకూఁతులం గాంచి, త్యాగమహీనాథుండు, తదనుగణాభిజన్యసౌందర్య చాతుర్యలావణ్యాతిశయులగు రాచకొమరుల నేర్పతింపంజాలక స్వయంవరమహోత్సవంబు చాటంబంచిన, నానాదేశంబులనుండి రాజకుమారులు పఱతెంచి, పురంబు నపడిసిరంత. ౩౬

సీ. త్యాగుండు పుత్రీస్వయంవరార్థంబుగా బఱతెంచినట్టి భూపాలసుతుల
సత్కారమొనరించి, శయనాసనాన్న పానాదులఁ దృప్తుల నాచరించి,

కీర్తికాంతా స్వయంవరము.

మరునాఁడుదయమున సభామంటపంబునలంకరించి కాంచనరత్నమంచములునిచి రాజులనందఱి రావించి మంచాసనాసీనులనొనర్చి యాత్మకన్య

కలనలంకరించి, కాంచనశిబికలఁ
నోడి తెచ్చినిలుపఁ, దోయజాక్షు
లా సభాంతరంబు నందలి రాజులఁ
జూచి రయ్య తమకుఁ జూపి చెప్ప.

తే. అందువాచాలయగు కీర్తియువనిపతులఁ
గాంచి, యిట్లనిపలికె, భూకాంతులార!
త్యాగపట్టిని, ననుఁగీర్తియందురి, నాదు
మనసుఁ ద్గైకొన్న రాజు నామగఁడు గాత!.

క. సత్యమువలికె, ననూర్జం, పత్యముగానోప భూమిపాలకులారా!
స్తుత్యగుణము దెల్లపను, పత్యముసినికోడఁబడిన వానివరింతున్.

చ. పదులసన్ముఖ్యాగ్రుల నాజల, నర్థులఁగాంచి కన్నుల
న్వగలుదువారి దాతబను మాటసహింపనివారి, భీరులన్
బరధనసక్తులం, బిసునమంత్రుల, దబ్బరకాండ్రి, దేవతా
గురుబుధభక్తిహీనుల, నకోపినులన్ వరియింపఁ జాండినేన్.

సీ. ఆనుకూలలుచాల పామూసవెలహెచ్చు, నంకాయపలదను వారినొల్ల
చిగురుపచ్చడి మేలు చింత పండేటికి, వలదు శైత్యంబను వారినొల్ల
త్రెంబరోగంబు దధిమాంద్య మొసరించు, పాలు పైత్యంబను వారినొల్ల
నెవిసిపోస్ఫుఁ బరులు కిచ్చినవాఁడు చూడుమా వారివీరల ననువారినొల్ల.
నాటివారలు పచ్చిన మాటమన్నఁ
జోములుబట్లించు మను మనపూర్వులేమి
పరువుబలగించుటో యెవ్వఁడనెయుఁ గాడ
వలనుగాదన, సొమ్మసువారినొల్ల.

సీ. కలుపట్టు పెకాని కలవనుండుట లేదు, నెమ్మదినత్తింట నిలిచియుండ
నిచ్చనిచ్చలుమట్టు లెట్లైనవారంటు మగఁడు నాకై మోఁపఁడగదుతప్ప
ప్రమ్మరుచుండునే పమ్మలం పట్టిడ జారిణీవృత్తి చేసంచరింప
నత్తమామల యాజ్ఞనపఁగియుండుట లేదు బ్రహ్మాండములు దాటి పరము చుందు
భక్తి సెప్పఁ బాస్థి కలనైనఁ బసిఁదలఁప
నన్ను పాడనాడఁగాఁ గూడ చెన్నటికిని

నగుటవీనికి నొప్పిదంబైనరాజ
నందనుని సేవరింతు నానందముగను. ౪౨

వ. అదియునుం గాక. ౪౩

చ. ననువరియించినట్టి నృపనందనుగాని వరింపదన్యనీ
వనజదళాక్షి సాధ్వియప్పుడు భావమదగ్రజ సౌమ్యశీల వ
ర్తన యెడఁబాటు నైఁప దపరాధము సేయదు మేలు గూడుచు
న్మనమునొసంగు దీనినను మానముమాని వరింపఁగాఁదగుఁగా. ౪౪

చ. కనలినఁ జేరరోయి, ననుకంపయ టందురు దీనిపేరు పె
ల్చనఁబరుషోక్తుల న్వినఁగ నైఁపదలంతిగఁ జూడరాదు చం
దనము మనంబు, పల్కులు సుధారసపూరము లిన్నెలంతకీ
వనితవరించినట్టి నరపాలునిఁగాని వరింపనేనొరుఁగా. ౪౫

తే. మనసునమెలంగు నిదియిట్టి మగువపెండ్లి
యాడు రాజన్యుఁడే మాన్యుఁడగును జగతి
మఱియుఁ దెలిపెద నింకొక్క మాటగలదు
వినుఁడుఁ రాజన్యులార, నావిన్నపంబు. ౪౬

చ. కరగతుఁగాఁగఁజేసి కొనఁగాఁదగు మజ్జనకుం బ్రివృద్ధుఁడ
త్పరిహ్రూతిఁ జేయరాదు పరివాదమొనర్పఁగఁగూడ దాతనిం
గరుణను బ్రోవఁగాఁదగును గానియెడం ద్యజియింతు నేను సు
స్థిరమతి నిత్యమాతని ద్యజింపనివానిభజించుచుండెదన్. ౪౭

తే. అదియె సాహస లక్ష్మిమాయంబ సర్వ
కృత్యములఁ దోడుపాటొనరింపఁగలది
సంపదకుమూలమీమె నాజనకుఁడొక్క
నిముసమెడబాసిన సహింపనేరఁడగుట. ౪౮

తే. వీడఁగారాదు వీరల విసువరాదు
అలఁతిచూపులఁ జూడరా దలుగరాదు
ననువరించిన రాజన్యునకును మాన్య
లైనవీరల పోషణంబర్హమగును. ౪౯

క. నాయంబసేని మఱిమా, నాయగ్రజసేని విడిన నాజనకుంగా
చాయను నిలువఁడువెంటనె, పాయుదుఁగాయంబు నేనుబార్థివులారా. ౫౦

వ. అగుట నిన్నింటికి నొడంబడిన రాజన్యకుమారమూర్ధన్యుండు నన్నుఁగా వరియించు

గాతమని కీర్తికాంతావతంసంబు పలికి మిన్నకుండెనంత. ౫౧

ఉ. పెండిలిగాక మున్నెయిటు ప్రేలెదుభూపతు లింతలేసివా
రుండగలజ్జ వీడ్వడి దురుక్తుల నీజగజంత సేలుజా
ణండిపుడున్న రాజకమునంగను పట్టఁడు పొండటంచునొ
క్కండు నృపాలసూనుఁడలుకన్ సరిరాజులతోడఁ బల్కెఁదాన్. ౫౨

వ. మఱియును. ౫౩

సీ. గయ్యాళి దీనితోఁగాదు కాపురమని మేదినీశుఁడొకండు మిన్నకుండె
జగములం దల్లాడుజాయ యేటికటంచు నవనీశుఁడొకఁడు మాటాడకుండె
బాహ్రికాంతమగును సాహసలక్ష్మి పాత్రనిధారుణీశ్వరుఁ డొక్కఁడూరకుండె
నీత్యాగు భరియింప నెవ్వఁడోపు నటంచు నెకిమీఁడొకండునో రత్తుకుండె,
నిండఱికినన్న వస్త్రిము లిచ్చిధనము
పదవుగాఁజేసికొను పెండ్లిఫలముచాలు
చాలువలదని యొక్కభూపాలుఁడుండెఁ
గానివరియింతు ననువాఁడుగా నరాఁడు. ౫౪

చ. వినివిననట్లొకండు, కడుబేదురు జెందినయట్లొకండు, నొ
ప్పనిగతియొక్కఁడీ పెడఁగుపల్కుల కేమనియొక్కఁడిట్లు ల
జ్జనుమొగమోడ జేసి తనచాయఁ గనుంగొన కున్న రాజులం
గనుగొనికీర్తికాంతయలు కంగడకం బలికెన్ సభాస్థలిన్. ౫౫

తే. అకటా! మమ్ముఁ వరియించు నట్టివాఁడు
గలుగఁడాయెనె యీరాజకంబులోన
మెలఁగవలసె ననాథత నిలనుమాకు
ననుచు నిట్టూర్పు నించియిట్లనియె మఱియు. ౫౬

తే. పౌరుషం బుజ్జగించి యీధారుణీశు
లూరకుండిరిగాని యిందొక్కఁడైని
నుగ్గటిమివహించి మామీఁద మనసుపెట్టఁ
డాయె నిర్వీర్యమయ్యెఁ బో యవనితలము. ౫౭

ఉ. పౌరుషహీనులై తలలుపట్టుక పల్కఁగలేక మిన్నకు
న్నారల వీరుపేడుకగనంజను లెంచిరకాని పెండ్లికై
రారిటువంటి పందలకురాఁబని యేమిస్వయంవరార్థమై
తీరుననిండ్లకేగుదురొ దీనతలన్వహియించి మోములన్. ౫౮

వ. అక్కటకటా! యతిభారంబులైన కిరీటాంగదాది భూషణంబులు దాల్చిన వీరు వేషధారులుగా నొప్పుదురు, కానిరాజకుమారులుగా నొప్పరు, వంశంబులు వెలుపం బుట్టిరి నిక్కంబుగా వీరు రాజన్యకుమారులేని స్వయంవరంబున మావంటి సత్కులాంగనామణుల నవామహామికల వరియింపకుందురే! ఇట్టివారల మహీపతులుగాఁ బుట్టించినవిరించి నేమనందగునట్లగుటం జేసి యేకదా! పద్మగర్భుండు పూజార్హుండుగాఁ డయ్యె. అనిపలికి నలుగడలు గలయఁగనుంగొనుచు నారాజలోకంబునకుం దొలంగి ప్రత్యేకంబ సింహాసనాసీనుండైయున్న యొక్కభూపాల నందనుం గాంచెనంత. ౫౭

క. పలుమరుఁ దనవంకం గని । జలిబిలి నగవాననమునఁ జెన్నలరఁగ మీ
సలు గోట దీటు భూవర । తిలకుం గని కీర్తికాంత దలిపి వహించెన్. ౫౮

తే. చూచితలయూఁచి యీలోకసుందరుండె
మమ్ము వరియించునని యనుమానములను
దోఁచుచున్నది మిన్నక చూచునీతఁ
డేలొకో? యనిమది సందేహించుచుండె. ౫౯

వ. ఆన్నృపాల నందనుండు. ౬౦

సీ. దుర్మదావనిపాలశుద్ధాంతపురహాసజీమూతఝంఝానిలుండు
కడులేమిఁ జెంది దిక్కెడలి కుందెడువారి కడగండ్ల దయమాల్పఁ గల్పభూజు
ముష్కరాభీరతురుష్కయావనముఖ్య వీరకాసారగంభీరవేట
కోదమజవ్వనపుటామెదవి పాక్కెడు బోంట్లయుల్లంపు లోక్యంబు మొల్లవిడుపు
సకలరాజన్య మూర్ధన్య మకుటనికర
ఖచిత రుచిర ప్రచురరుచినిచయ యనూత్న
రత్నదీప్తి ప్రదీప నీరాజితాంఘ్రి
సారసుండింపు మీఱును జామరాజు. ౬౧

ఉ. ప్రాక్తనరాజులం గెలిచె భవ్యగుణుండగు చామరాజు భ
క్తిని దేవభూమి దివిషద్గురుభక్తి, ప్రజానురంజనా
సక్తి, బుధానురక్తిని సనాఘ విరక్తి యశోనుసక్తి, స
ద్వ్యక్తిని లోకసత్పథనియుక్తి సుధామధురోక్తి నెంతయున్. ౬౨

మ. పటువాగ్రచనా చమత్కృతి గురుం దర్జింపఁగాఁ జాలు, ను
ద్భట బాహాబల శక్తి నవ్వడముడిన్ ఘట్టింపఁగాఁజాలు, ను
త్కటతేజోగరిమ సహస్రకిరణుం దర్జింపఁగాఁజాలు, ని
ప్పటి రాజన్యులఁ జామరాజు సరిచెప్పన్ వచ్చునే? యెప్పుడున్. ౬౩

ఆ. అతనిధర్మపత్నియైన సాధ్వీమణి
కెంపనంజమాంబ యింపుమిగుల
జగతియదుకులంబు బొగడికకెక్కఁగాఁ
గృష్ణుఁబోలెఁగనియెఁ గృష్ణరాజు. ౬౪

సీ. ఏరాజునిరుపమో దారపుతాపంబు వేసవిరవికిని వేడిచూపు
నేమండలేశు దాతృత్వవైశేష్యంబు శిబికర్ణబలులను సిగ్గుపఱచు
నేమహామహుని నిస్సీమయశోవళక్షత పండువెన్నెలఁ గడకుఁదలంచు
నేపార్థివేంద్రుని రూపవిలాసంబు తలిరుదూపులజోదు తప్పులెన్ను
నతఁడు వీరప్రతాప రాజాధిరాజ
రాజపరమేశ బిరుదవిరాజమాను
లైన రాజన్యులకు గండఁడనఁగఁబరఁగుఁ
జామరాజసుతుండు కృష్ణనృపవరుఁడు. ౬౫

సీ. కరుణారసంబొల్కఁగాఁ బల్కునేకాని పౌరుషం చెప్పాటఁబలుకఁబోడు
ఉపకారమునకుఁ దానుత్సహించునెకాని కలనైన నపకృతిదలఁపఁబోడు
ఇచ్చుచోనెంతైన నిచ్చుమాటయెకాని యింతయిచ్చితినంచు నెంచఁబోడు
పరులెచ్చుగానున్నఁ బ్రముదమొందుటెకాని యొకనికల్మికినీసునొందఁబోడు
వినయసౌజన్యధైర్య వివేకశౌర్య
సరసతౌదార్య గాంభీర్య చతురతాది
భావుకగుణంబులకు నాటపట్టుచామ
రాజతనయుండు శ్రీకృష్ణరాజమౌళి. ౬౬

చ. యదువులరాజ్యపాలన కనర్హులఁజేయు యయాతిశాప మ
య్యదుకులమందుఁబుట్టియు సమర్థుఁడనయ్యెను మాన్యనైతి న
య్యదననటంచుఁ గృష్ణుఁడు మహాత్ముఁడు చామమహీశు పుత్రుఁడై
యదుకులమందుఁ గృష్ణుఁడను నాఖ్యజనించి ధరిత్రియేలెఁదాన్. ౬౭

వ. మఱియును,

సీ. కడగండ్లఁబడి గతిఁగనఁజాలవంచునాశాసామజముల నేస్తంబురోసి
యదుగంటిచేరఁబోముదుచు మొగంబని కమఠేంద్రు మీఁదిరాగంబువదలి
వారెత్తినను విషజ్వాలలువిని గుద్దుకని చెవుడని ఫణీంద్రు వెడఁబాసి
నిలిచినచో ళ్ళగలచి దుమ్మెత్తునంచని ఘోణిమీఁది మోహంబువిడిచి
పృథివితనయురతఁ జామరాజేంద్ర తనయుఁ

కృతసకలసాధు సంత్రాణు గాంపనంజ
మాంబికాగర్భ శుక్తిముక్తాయమాను
కృష్ణరాజ మహీంద్రు వరించిచేర. ౭౯

సీ. కులగోత్రముల పెంపుదలపక మున్నీటు నుద్ధరించిన మేటి నుజ్జగించి
సార్వభౌమ ప్రేమ సంబంధముడిగి మహాభోగిభోగ సౌఖ్యంబులోసి
తలమోచికొనియుండు ధవునికన్నడ జేసి యంజగొల్చిన సాటి నాసగడపి
యదువంశవార్ధి రాకామృతదీధితి రాజన్యకోటీర రత్నకషణ
సంభవపరాగ శబలిత చరణపీఠు
రాజకంఠీరవుని గృష్ణరాజచంద్రు
వలచిచేరినయట్టి పంటలవలం తి
కెక్కుడేతక్కు దొరలపై నేరగింత. ౮౦

సీ. అరదంబు గృంగిచేవరియున్న తతివైరిసమయ జేసిన ధనంజయుడుదీటె
ప్రతినచెల్లింపనేరక సంగరమున శిష్యునకు లొగిన భృగుజుండుదీటె
యదలించి దాయపై నడవ వెన్కకొకింత జరిగినజానకీ జానిదీటె
మించెనాయపకీర్తి యంచు దామాలువేషమున బోరిన మహేశ్వరుండుదీటె
శాత్రవుడు పోర గదసినసాధిసాధ
నముల మఱచెడు భానునందనుడుదీటె
మొక్కపోవని యుక్కుపెంపెక్కు రాజు
రాజహంవీరుడగు కృష్ణరాజునకును. ౮౧

సీ. స్వాకృత దానార్జిత స్వానీపకాధ్వస్త దమ్ముతాంత్వో రాజరాజరాజు
స్వోపాత్త చాప విద్యాపాండితీ పూర్ణభటశిష్య ప్రఘ్నన భార్గవుండు
స్వప్రభావఖ్యాపక ప్రజాననిరీక్షణ వివర్ణిత రిపుస్త్రీభుజుండు
స్వయశోభిమర్శన స్వావదాతపాథోధి జననహేతు శ్వేతవనజవైరి
స్వాప్రతిమదోః ప్రతాపాళియాశచటుల
హేతివిద్యోతఖద్యోత దినుడు చామ
రాజతనయుండు శ్రీకృష్ణరాజమౌళి
ధర్మమును భూమి నాల్గు పాదములనిలిపె. ౮౨

సీ. ఆపద్గతవసుంధరా పాలురే తెంచ గూరిమిడదనయంత వారిజేయు
సామాన్యయాచక జనసమూహమునకు లక్షలొసంగియు లజ్జజెందు
నపరాధమొనరించినట్టి వారైనరా నేరంబులెన్నక గారవించు

మార్గుడైనను దనమునవుసాచ్చిరయేని వెరపుదీర్చి వారిఁగరుణఁజూచుఁ
కలియుగంబున శిష్టరక్షణము దుష్ట
శిక్షణము జేయ సర్జ్ఞుల్ చేరి వేఁడ
నవతరించిన యారమాధవుఁడు గాక
రాజమాత్రుఁడె శ్రీకృష్ణరాజమౌళి. ౨౩

సీ. నాస్తివాదముజవరాంధ్ర మత్స్యములంద మూలనీగుట త్రావిపూవులంద
కుటిలవర్తన భుజంగులయందె నేపట్టి వదలుటమల్లులకె దనమంద
యరులఁగాంచిన నస్త్రముమాట కార్ముకమంద ధౌర్త్యంబుసురత భేదంబులంద
రాగాతిశయతకేశముల్ గ్రామముల్లయంద వర్ణసంకృతి చిత్రపటములంద
పరభృతత్వంబు కోకిల పక్షులంద
కానిపెఱొక్కచో నెందుఁ గానరాక
జగముపాలించెఁ గృష్ణరాజప్రభుండు
జనులు మెచ్చంగ జానకీజానిఁబోలె. ౨౪

వ. మఱియు సంక్షుభితాఖండ మహీమండలతావితీర్ణ దిశాకుండాలకుండలీస్వేచ్ఛావి
హార వేదండ శుండాదండోప మోద్దండ నిజభుజాదండకుండలీ కృతకోదండమార్తాండ
మండలమిళిత శిఖిశిఖాసమానవిశిఖనికర సంశోషితాశేషరోషభీషణ ద్వేషణ
జీవనుండును, సంతతాశాంత విశ్రుత విశ్రాణనోదంత సమాకర్ణనాక్రాంత ప్రీతి
క్షణ నితాంతతాంతస్వమాన దురంత చింతాసోస్రూయమాణ మకరందబిందు సందో
హ కైతవజంజన్యమాన బాష్పాంబు పూరసంసిచ్యమాన నిజపాద సురపాదపవ్రజుం
డును, ఆశాకాంత కాంతాసీమంత కచకుచలలాటాధరకంఠ నితంబపాణితల ముక్తా
లలంతికా విచికిలదామ పటీర చర్చామచర్చికా కర్పూరతిలక మందహాస తార
హార చీనాంశుకముకురాయమాన భాషాయోషాశేషాహి దోషాకర తుషారగిరిశర్వ
పర్వత సుపర్వాగ్ర్య శారదా నీరద నారదపారద వలక్షతా విలక్షదయశోవిశాలుం
డును, స్ఫటికమణిమయాంగణ రంగప్రతిఫలిత నందనారామ మహీరుహకుసుమ
విసరమకరందసలిలోలుపమసీసమానగతి ... చంచరీక సంచరమాణచిత్రఝంకారాను
మీయమాన నిరంతర ప్రవృత్త నాగరిక విపంచికాకల క్వణనమిశ్రవళీకుంతలీగాన రవం
బులగు భవ్యమయ హార్మ్యంబులును, మలయపవన ప్రసరణవిగళిత విచికలమాలతీ
వాసంతికాకదంబ ప్రసూనవితానంబు లారచితతల్పంబులుగా మధుమదవిఘూర్ణన
భ్రమిష్ఠభ్రమర ఝరుదుపహతి స్యన్న నానాలతాంత మకరందరసపూర్ణ చంద్రకాంతా
లవాలంబుల నాస్వాదితపానపాత్రంబులుగా సమ్మిళితహిమవాలుకా పరాగంబు

వ. అక్కటకటా! యతిభారంబులైన కిరీటాంగదాది భూషణంబులు దాల్చిన వీరువే
షధారులుగా నొప్పుదురు, కానిరాజకుమారులుగా నొప్పరు, వంశంబులు చెఱుపం
బుట్టిరి నిక్కంబుగావీరు రాజన్యకుమారులేని స్వయంవరంబున మావంటిసత్కులాం
గనామణుల నహమహమికల వరియింపగలరే! ఇట్టివారల మహీపతులుగాఁబుట్టిం
చినవిరించి నేమనందగునట్లుగుటంజేసి యేకదా! పద్మగర్భుండు పూజార్హుండుగాఁ
డయ్యె. అనిపలికి నలుగడలు గలయఁగనుంగొనుచు నారాజలోకంబునకుం దొలంగి
ప్రత్యేకంబ సింహాసనాసీనుండైయున్న యొక్కభూపాల నందనుం గాంచెనంత. ౪౭

క పలుమఱుఁ దనవంకంగని । జలిబిలినగవాననమునఁ జెన్నలరఁగ నిమ్మ
సలుగోట దీటుభూవర । తిలకుంగని కీర్తికాంత దలఁపి వహించెన్. ౪౮

తే. చూచితలయూఁచి యీలోకసుందరుండె
మమ్మువరియించునని యనుమానములను
దోఁచుచున్నది మిన్నక చూచునీతఁ
డేలొకో? యనిమదిసంశయించుచుండె. ౪౯

వ. ఆనృపాల నందనుండు. ౫౦

సీ. దుర్మదావనిపాలశర్మదాంతఃపురహాసజీమూతజంఝానిలుండు
కడులేమిఁ జెంది దిక్కడలి కుందెడువారి కపగండ్ల దయ్యాలకట్టుఁబోతు
ముష్కరాభీరతురుష్కయావనముఖ్య వీరకాసారగంభీరవేట
కోదముజవ్వనపుటామొదవి పాక్కడు బోంట్లయుల్లంపు టెక్కెంబుముల్లవిడుపు
సకలరాజన్య మూర్ధన్య మకుటనికర
ఖచిత రుచిర ప్రచురరుచినిచ యనూత్న
రత్నదీప్తి ప్రదీప నీరాజితాంఘ్రి
సారసుండింపు మీఱును జామరాజు. ౫౧

ఉ. ప్రాక్తనరాజులంగెలిచె భవ్యగుణంబునఁగు జామరాజుధీ
శ్శక్తిని దేవభూమి దివిషద్గురుభక్తి, ప్రజానురంజనా
సక్తి, బుధానురక్తిని ససాధు విరక్తియుతోనుసక్తి, స
ద్వ్యక్తిని లోకసత్పథనియుక్తి సుధానుగ సూక్తి నెంతయున్. ౫౨

మ. పటువాచారచనా చమత్కృతి గుటుంభర్తింపఁగాఁ జాలు, ను
ద్భట బాహాబల శక్తి నవ్వడ ముడిన్ ఘట్టింపఁగాఁ జాలు, ను
త్కటతేజోగరిమ సహస్రకిరణుం దర్జింపఁగాఁ జాలు, ని
ష్కుటి రాజన్యులఁ జామరాజు సరిచెప్పన్ వచ్చునే యిప్పుడున్. ౫౩

రంబునకధీశ్వరుండవును, శంఖచక్రాంకుశాంకుశతామరకరమత్స్య శరభసాళ్వ గండ భేరుండాది ధరణీవరాహా మానున్నతదకంఠీరవాద్యనేక బిరుదరాజ మానుండవును, శ్రీమజ్ఞాతేయస గోత్రుండవును, రాజన్యమాళిన్యస్త కిరీటజాత రూపకషణనికషాయ మానపాద పీఠుండవును అగుకృష్ణరాజ సార్వభౌముండు సామంతమంత్రి పురోహిత సేనానాయక పరివృతుండై యొక్కయెడ విద్వజ్జనంబులు తర్కవ్యాకరణ మీమాం సాది శాస్త్రపరిసంగంబులు సేయ నొక్కచక్కి నాలంకారికులు రూపకాదిసక సిద్ధాంతకంబులు లుపన్యసింప నొక్కవంక కవిజనులు చిత్రప్రబంధంబులు రచియింప నొక వైణవగాయకులు వీణావిపంచ్యాది వాద్యంబులకనుగుణంబుగా గానంబుసే యనిరుగలంఘుల సచ్చరలంబోలు ముచ్చికంటు లధరబింబంబులఁ జిఱునవ్వు మొలక లెత్తఁగుచకలశంబులఁ హారహారంబులు నర్తనంబులు సలుప వింజామరలు వీవఁగట్టె డుటు జయరామా మార్తాండ, జయత్రిక్రమ క్రమధిక్కృత కార్తవీర్య, జయమహీమం డలేశ్వర, యనిభటులుపొగడ, సాహసోపరాకు హెచ్చరిక నిగామహీసంబరూ, యని వందిమాగధులు సలుప స్వయం వరాస్థానమంటపంబున రత్నసింహాసనాసీనుం డైయుండె.

క. వినవలయుఁ గావలయు నీవనాయకులందు నొక్కయం
దైనను గీర్తికాంతనుదు ల్చేసేయఁగ నొల్లనవిం
దేనయుముందుగాఁదురిగుల్ శాటిశీరిమిస్యం జిత్తింగిరా
నాదు పదింపుమంచు స్వపదంబున దమ యిన్నకయుండెఁ గాపురా. ౨౫

ఉ. నగమందు కృష్ణమహీపతి, నానాగరసమూర్తి రూపకంపమ్ము చదు దా
మహసాత్త్విగీర్తికాంతం, వరియించెను గూర్మిగ నవల జయలుపడంగ. ౨౬

సీ. కనకరత్నామ్రంబులఁ గరమరసంబోల్కి మందహాసము మోవినందగింప
నాంతికస్ఫురదుత మకరకుండలకాంతి గండభాగముల నీరెండగాయ
నానాగుణలంబి హారనాదంపదములు కొమ్మకేలుపట్టుటకు నుంకించుచూడ
సకలాంగసమునత ప్రకటరోమోద్గమాంబములానురాగవిఖ్యాతిఁ జేయఁ
గన్నుఁదెగనునక్కీర్తి కాంతఁ జేర
రమ్మనుచుఁ జేరిరాయిడు నమ్మగదుర
శిఖిశిలముపత్త్రి వస్త్రంబుఁ జేతనిలువఁ
బలికనిచ్చిని యక్కీర్తిలలనతోడ. ౨౭

చ. వింటిమునీవువాక్యములు వీనులఁ దేనియ సోనఁగింపఁగాఁ
గంటిమిముదురూపములు గన్నులకుం బ్రియమందుఁ గల్గవా

ల్లంటిరొ పెద్దలుంట మిగులందగదంచుఁ జేసినార మి
ప్పంటికిఁ గాదె నీమొదలవారి విరాగము తేటగాఁబడెన్. ౨౮

ఉ. ఆఁగతనాననిల్లు విడిరచ్చల కెక్కుడు నీవు కాపురం
బేగతి జేతువాజ్ఞయిడ నెవ్వనికయ్యెడు సౌఖ్యమేమి? యీ
యోగడపుంగవత్రమున నల్లరిమాత్రమె కాని యంచుఁ జూ
పోఁగజరాజయాన, నినునొల్లరు పెండ్లికి నిస్పృహాపతుల్. ౨౯

ఉ. ఆఁగవుగమ్మగేమి విడిరచ్చల కెక్కుము కాక కాపురం
బాగడపుచ్చు మెట్లయిన నయ్యెడు సుందరి, మాకు నీయెడన్
రాగము గల్గెగావున చిరంబుగ మిమ్ము వరించినాఁడ మా
పైగురిగల్గి మీరొరులపై మది వెట్టకయుండ గాఁదగున్. ౩౦

ఉ. కొంతెకవారిసైఁ మిగులఁ గూడదు పెద్దల మూలనంచు నే
నుండితిఁ గాని మీపలుకులొల్లక కాదులతాంగి, మిమ్ముఁ బెం
డ్లాడలియాడెదన్ మిగులఁ బేమ గ్రహించెద నీయ భీష్టగా
నుండగ సమ్మతించెద మహోన్నతి నుంచెద నత్తమాసులన్. ౩౧

చ. కరగతుఁ గాఁగ నీజనకుఁ గైకొని నేను సమస్తకృత్యముల్
జరిపెద నీసవిత్రి సటులే గురువృత్తి ధరించెదన్ గృపా
సరసిరుహాక్షి మద్ప్రణయ సంగతిఁ గానొసరించి యేతెదం
దరుణిరో, నీకునిష్టమగుఁ గావున నిన్ను మెలంగనిచ్చెదన్. ౩౨

తే. అనిగృహాణంబు మెట్టి యమ్మనుజవిభుఁడు
శపథపూర్వంబుగాఁ బల్కి సంతసించి
కీర్తికాంతాలలామంబు కేలనున్న
తన సహోదరి ననుకంపఁగనియెనపుడు. ౩౩

క. అనుకంపాతరళాక్షియుఁ, దనచెల్లెలి భావమరసి దయసగనిచ్చెన్
వనరుహదామము దవిలిం, చెను శ్రీకృష్ణనరపాల శేఖరునురమున్. ౩౪

తే. ఇట్టులనుకంపఁ బతివరియించినంతఁ
గీర్తికాంతావతంసంబు కేలనున్న
స్వర్ణమయపద్మదామంబు చాను రాజు
తెసయునన్వఁ బనిల్చి సంతసము వనర. ౩౫

వ. ఆసమయంబున.

సీ. అర్థాకిమెరె పత్యూహాప నిర్థనం బావానె నస్తు గానసంబు

సాధువత్సేతి భాషణ తాపసంబు మబ్బాభారతీవాదిచారణాంబు
అః పశ్యతాదితి వ్యాహార సిద్ధంబహోవాక్ప్రచారాప్స రోంగనంబు
పర్యాప్తితం యశః పాత్రిణాం సుహిభుజామాసేతి సూక్తి విద్యాధరంబు
నేతరో నాస్తి ఏవ యశస్విత్వమితి పు
రాఘవ దివ్వ పరేపున రసజ్ఞకృష్ణ
సంఘ యావత్ప్రపంచ ప్రసదిగీత
మయ్యెఁ బోయింత రసికుమయ్యావసరమున. ౭౬
ఉ. వారలచే వరింపఁబడి వారనికూర్మి సుధాకరాన్వయ
జ్ఞానమణిం బుకృష్ణుఁడను కంపను డెందమొసంగెఁ ద్యాగు నిం
పొరగఁ గేలఁబూనెఁ గడు నాదృతి నత్తను గారవించె సం
భోగమహానేత్రఁ గీర్తిఁ గనిముద్దియ, యేమితలంపునో నావుడుకే ౭౭
వ. కీర్తికాంతారత్నం బిట్లనియె.
సీ. రజతాచలము నాదు రచ్చబండగఁ గొందు నలహిమాలయమున నాడుకొందు
పాలమున్నీటిలోపల నీదులాడుదు వెలిదీవిగద్దెపైఁ గొలువుదీర్తుఁ
దారావళిని సర్దుఁ దారావళిగఁ దాల్తు శశిపూవు నాగ నాశశిధరింతుఁ
గులపర్వతంబులఁ గుప్పిగంతులు వైతు బ్రహ్మాండములమీఁదఁ బవ్వళింతు
నాకమునఁ బాట పాడుదు సంపనమున
విరులువిలుతును విసువాఁక వెల్లిరాజ
హంసికలఁ గూడి విహరింతు నంచునిందు
ననఁగఁబనియేమి బిరుగుడు నన్నికడల. ౭౮
ఉ. తావకముద్రనాతలను బాలిచి యాభువనత్రయంబునం
దేవరకృష్ణరాజ నృపదేవునికీర్తి నటించు నన్నియుం
దావులఁ జాటుచుఁ జెవ సుధానిధి సూర్యుఁడు నింగి నేల తా
రావళి యుండునంతకును యంతనజాండము నిండ వర్ధిలెన్. ౭౯
సీ. వేగంటిపాల్గంటి వేసవిపుల్లలై జాబిల్లికళలతో సరసమాడి
మినుకెంపు జపరాలి చినుకోయిఁ గపురమై కలువలచామఁ గ్రేగసులనవ్వి
వలిమలపట్టి యూఁపలచంద్రశేఖరమై తలవాకిఁటి నెలంతఁబలుకరించు
చుక్కలగమితోడ నెక్కసక్కెములాడి బలిసవ్వ వెన్నెల నెలవుకొలిపి
జలజజాండపేటికాహాంబు వెలసినంము
వారవునుకొనున్నంపు గాపఁబూసి

కలజగంబుల నెల్లెడఁ గొలువుడీకి
వెలసె గృష్ణమహీపాలతిలకకీర్తి. ౬౦

వ. తదవసరంబునఁ గీర్తికాంతావతంసంబుపై సపత్న్యాసూయలం బొగులు నప్పూర్వకీర్తి యను కొమ్మ యన్నృపతిం బరితెంచి.

సీ. అంజనాచలము ఛాయలఁ గాదనుచు మించియున్నదె సంకటిసోనుఖించి
కాలాంబుదమ్ము లగసోనఁ బట్టించి-నీకటి మాఁదుటఁ జెంపనొత్తి
ఆయసప్రసవలఁబొంపిని మారముగఁదోలి హాలాహలమ్ము మేలనాంతి
కాలకంఠంబుల కాంతియంతనిమాటె నిలికోకిలరంగు మించెబుచ్చి
యెసఁగుతనకాంతి ననరనమ్యొదనపూర్వ
కీర్తి పరితెంచి చెన్నొవి కిరిందుఁజూచి
తన్ను రాజు జూచు మదంబు గదుర
బలికె నిట్లని రాసభ ఘ్వనమునను. ౬౧

క. ఆరాఁగకీర్తి బొల్తికి, నాం జేతగుసుగాన నతఁడు పరింపన్
మీరేల చన్నవహోని, క్కార్యునబెండిలికి మీరుఁగన్యలు లేరే. ౬౨

గీ. బనసోహరు పెండ్లికి యనుగు దెంచి
యింత కేగంగఁగూడునే పెండ్లిగాక
కన్నియలు లేకటంచు మీరెన్నవలదు
నన్నువరియించు డెరలంపఱుసుగూర్చి. ౬౩

ఉ. ఏను,గుణీన, భూపపతి, నిష్టముదీర్చెదుదాన, గీర్తి చెం
దానగుటుంబ మెచ్చుగల దాననుగానటు గానఁబర్వరం
గానును జాత్యగాని పలుగాకిని గాను నను న్వరించిన
న్మానవనాథులార, యనుమానము లేదు వరించులక్ష్మియున్. ౬౪

క. నాతండ్రి గలఁడులోభుం, డీతనినొక్కనిఁ వరింపుఁ డింపలరుమిగుం
బ్రీతియొనర్చునపిత్తం, బీతనవలెఁ గూర్పజాల రితరులుధరలోన్. ౬౫

సీ. మగువకొక్కఁడు గాకమగఁడు పల్వురుమగలెట్లవ్ చురని సంశయింపవలదు
భూపాలురార,యూద్రౌపదీదేవికిఁ బాండవులేవురు పతులె గాఁగ
జాహ్నవరునిపుత్రి యజతనితంతు సందనుల కేవురకును దారగాదె
పెక్కండ్రురాజుల కొక్కతెయైన యీధారుణీదేవి సోపతి గాదె
గానని దెకూడ దనుబుద్ధి మానిధర్మ, పత్నిగా నన్నుఁ గొనుఁడని పలికినంత
నామహీపాలు రందఱు నయ్యపూర్వ, కీర్తి వరియించి చని రాత్మ గృహములకును. నాజు

చ. అటువలెఁ గృష్ణభూమిపతి యత్యనుకంపను గీర్తికాంతతో ను
త్కటముగ ప్రీతిఁ గైకొని యుదారగుణాంబుధి విప్రకోటికిన్
సట్టిటుగాఁ యకాళ్ళికే ధనంబు నమేయముగా నొసంగి యం
తఃపురబింబుఁ జేరి తన ధామముఁ జేరఁగ నేగె సేనతోన్. ౯౭

సీ. కటకాంతస్రోత దుత్కటదానగంధానుబంధాను యాయి పుష్పంధయములు
ఉత్తుంగ పుచ్ఛతుండాసముద్భ్రాంత వమథునివారితార్యమ సైంధవవ్రజములు
శ్రీరేణనాభురమదప్రియ పరస్పర సాతిస్ఫుటిత బర్హిముఖ పుష్పకములు
సాంతత్యకర్కశ స్కంధసంఘట్టన మసృణితాంభోవాహ మండలములు
బృంహితాపూర్ణకుహర దరీముఖములు
సాన్ద్రసద్ధ్వాన దీర్ఘదిశావ్రజములు
భద్రమంద్రముఖానేకవంశజములు
నడిచె నేనుంగుగములు కృష్ణనృపుమ్రోల. ౯౮

ఉ. అంబరభోవాధినాథుని ఫణావళి గ్రుంగఁగ మ్రోలనశ్వముల్
మండలచంక్రమంబులు సమంజసలీల నొనర్చు వేళలం
జండఖురాంచలక్షతిరసాస్థలినవ్రియ్యలు వారనీ రట
న్నిండి సముద్రమయ్యె నవనీవలయంబును జుట్టువారఁగన్. ౯౯

చ. నడిచె నెడమకన్ శతాంగము లకుంఠగతిన్ వడి మండలాకృతిన్
నడువఁగ నిచ్చునంటుఁగని నాఁడు మొదల్ రవితేరు నట్లనే
నడపఁగఁగోరియప్పెస మొనర్చుచునుండెను కాని నేరఁడే
న్నడకలె దక్షిణోత్తరగయనంబులుఁగాగను పట్టునిప్పుడున్. ౧౦౦

సీ. ఆము దేనుగులు పోరాడుచో నిరుగేలదుండముల్ద్రోనివారి దుదుడుదూన్ప
శార్దూలములు రెండు సరిపోర నెడసొచ్చి బాహుపోట్ల నెజము వాలికనుప
సైరిభంబుల రెంటి సరగ కొమ్ములువట్టి తొరలాడించి చీకాకు జేయ
గరిపైకెలంఘించు కంఠీరవము నాగి యసియాడమిగఁద్రోసి నటగట్టఁ
జగువమగటిమి నేనుపు దిట్టతనము
సాము సాధనములును దోశ్శక్తి గరిమ
గలుగు వీరభటుల్ రిపుప్రాకారము బెదర
నడిచిరప్పుడు కృష్ణభూనాథు మ్రోల. ౧౦౧

ఉ. ఆరజపుష్టిటోపులయయ్యారము టుండఁగ నిమ్మ గోటిపిం
గార మొకింత తారలనుఁగల్గనె మోముని గార మిందునం

శారయ మంగమూర్ధవమయూరె శిరీషసుమంబటంచు న
న్మారుఁడు మెచ్చుకోఁదగిన మంజులమూర్తులు వేశ్యలప్పు డిం
పారఁగఁగేళివలన్నడిచి రన్నరనాథవరేణ్యు మోసలన్. ౧౦౨

సీ. ననుఁగడగంట్లఁ గన్గొనె నేని నవనిధులిత్తునంచు గుబేరుఁ డెదురుచూడ
ముచ్చటించినఁజాలు ముల్లోకములయేలుబడియిత్తునని శచీపతి మెలంగ
నాటపాటల పరీక్షార్థంబు బిలుతురోయనుచు రంభాదులంతంతనిగ
తుంబురునారదాదులు విపంచ్యాది వాద్యములూనియుచు వెంటనంటినడువ
సొలపు సోయలు విలాసంబు సోయగంబు
సుగుణ తళుకును జగ్గు నిగ్గు గరువంబు
ఘూపులనయుక్తిసడ మహీశూరపురికి
నడిచె వేశ్యాజనంబు కృష్ణనృపు మ్రోల. ౧౦౩

వ. ఇట్లురుహావైభవంబునం బురంబు జేరి సుఖంబుండె ననిపలికి మహేశ్వరుండు జా
యం గాంచియో ముద్దుగుమ్మ, యిదికీర్తి కాంతా స్వయంవరోదంతంబు తెలుంగునీక్ష
ణింగించితినని మిన్నకున్న మిన్నేటిజడదాల్పుమున్నీనింజూచి సర్వమంగళ యిట్ల
నియె. ౧౦౪

క. నాదరము చేజనించిన, పావనకన్యకల కేలువట్టినయాభూ
మీశ్వరుని యింటనిలువం, గానలెమనకనుచు శైలకన్యకపలికెన్. ౧౦౫

ఆ. ఆవిధమున గౌరి యభవునొడంబడ
నాడి భర్తఁగూడి హర్షమునను
భవ్యమైన కృష్ణపార్థివేంద్రునివీట
నధివసించి పూజలందుచుండె. ౧౦౬

క. పరమేశ్వరుండు గౌరియుఁ
బరగెంచిన పొంకైసిరియుఁ బద్మాక్షుండా
ధరణీధవుపీట వసించిరి,
పరమానందప్రపూర్ణచేతను లగుచున్. ౧౦౭

సీ. అరగరాజకన్యక యొక్క నాఁటి వేకువవేళ నల్లనిత్రోనయుశంఖ
చక్రాంకుశములు పాశముతర్జనము ఖడియంబు శూలంబు కరాబ్జకమున
నలరారఁగోటిమార్తాండతేజంబుచే దిశలు వెలుంగఁగ దివ్యభూష
ణములు దాలిచి మోముననంబిరునవ్వు వెన్నెలగాయఁ గన్నుల నెనరువాలుక
నమర కామినుల్లుఢీగళ్ళబుల చరింప

మూర్తిమంతంబులై వేదములు నుతింప
సింహవాహన మెక్కి విచ్చేసినాదు
స్వప్నమునందోచె బుణ్యావశంబువలన. ౧౦౮

ఉ. ఏనుబిరానలేచి జగదీశ్వరికిం బ్రణమిల్లిభక్తిచే
నానతమూర్తినై భయముహర్షము నచ్చెరుపాటు వేడ్కయుక్
మానసమందుదట్టి కొంకమాటయు బల్కగ వేగమూఁగచం
నానసుదక్షత నూభవగాంచి యిట్లనెన్, ౧౦౯

తే. వత్స, నీపూర్వపుణ్యంబు వలననీకు
దర్శనంబిచ్చితిని నిన్ను ధన్యుఁజేయ
నేనుజగదీశ్వరిని మదభీష్టమొకఁడు
దెలిపెదను నీకు నీవదిదీర్పవలయు. ౧౧౦

క. కలఁడు మహీశూరపురిన్
జ్వాలరాజ్యరమావిభుండు చామమహీభృ
త్తిలకుని పుత్త్రుఁడు మద్వర
ఫలమలఘుయశుండు కృష్ణపార్థివుఁడనఘా. ౧౧౧

గీ. అతనికిని గీర్తికాంతకు నైనపెండ్లి
తెలుఁగుగావ్యంబొనర్పుము తెలుఁగుభాష
ననుచు నిక్కథ తెలుగెల్ల నాజ్ఞయొసఁగి
దేవిలోకైకమాత యదృశ్యయయ్యె. ౧౧౨

తే. అంతమేలుగాంచి యక్కలయార్యుల
కెఱుకపఱుప వారలిదిశుభంబు
గౌరిలోకమాఁత కరుణించెనీయెడ
దడయకామె యాజ్ఞనడుపుమనిరి. ౧౧౩

క. ఆపరమేశ్వరి యానతి
నాపార్థివునకును గీర్తికగు పెండిలిచా
ప్పోపినయట్లు రచించితి
శ్రీపరమేశ్వరికిఁ బ్రీతిఁ జేసెదుగోర్కెన్. ౧౧౪

తే. కీర్తికన్యాస్వయంవర కీర్తనంబు, వినినఁ జదివిన వ్రాసిన మనుజులకును
ఆపదవాలంగ సకలసౌఖ్యంబులమరు, సంపదలుగల్గు వంశంబుసాఁగుచుండు. ౧౧౫

చ. యదుకులసార్వభౌమ, వదనాపహతద్యుతిసోమ, పల్లవ
ప్రదరశతాభిరామ, జనరక్షణరామ, గుణాబ్ధిసీమ, దు
ర్మదరిపుభీమ, సర్వజనరంజననామ, ఖరాంశుధామ, యు
భ్యుదయపరంపరల్ గలుగుచుండుత మీకునుగృష్ణభూవరా. ౧౧౭

శా. సామంతక్షితిపాల సేవితపదాబ్జాతా, మహీశూరపూ
ర్ధామా, శ్రీవిజితేంద్రవైభవ భుజాదండోద్ధృతక్ష్మాతలా
చాముండాకరుణాఫలాయిత యదుక్ష్మాభృత్కులోత్తంస, ని
ష్సీమప్రాభవ, చామదాజతనయా, శ్రీకృష్ణరాజాగ్రణీ. ౧౧౮

స్రగ్విణి. సర్వసర్వంసహా చక్రసంరక్షణా
ఖర్వభారోద్వహా కామినీకీరగం
ధర్వవీణాకళా నారదా సాహితీ
గీర్వధూటీవరా కృష్ణరాజాగ్రణీ. ౧౧౯

గద్యము ... ...

సమాప్తము

రాజమహేంద్రవరము — కళావతీ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడియె

